

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУДОВІЙ ВЛАДІ УКРАЇНИ

Розглядається реформування судової системи України в контексті процесу вступу до ЄС, проблеми судово-правової реформи, переробка нормативно-правової бази України відповідно до європейського законодавства та вироблення концепції оптимізації діяльності судів, визначення правового статусу суддів в умовах побудови правової держави та всебічної трансформації українського суспільства.

Ключові слова: європейське законодавство, європейські норми, європейський досвід, європейська інтеграція, міжнародні правові акти, законопроекти, судово-правова реформа, закони.

Рассматривается реформирование судебной системы Украины в контексте процесса вступления в ЕС. Проблемы судебно-правовой реформы, переработка нормативно-правовой базы Украины в соответствии с европейским законодательством и выработкой концепции оптимизации деятельности судов, определения с правовым статусом судей и в условиях построения правового государства и всесторонней трансформации общества.

Ключевые слова: европейское законодательство, европейские нормы, европейский опыт, европейская интеграция, международные правовые акты, законопроекты, судебно-правовая реформа.

The reformation of judicial system of Ukraine in the context of process of country's entering to Euro Alliance is examined in this work. Problems of judicially legal reforms, processing of normative legal basis of Ukraine in accordance with European legislation and elaboration the conception of optimization of courts' functioning, determination of the legal judges' status in the conditions of legal state and comprehensive transformation of society.

Key words: European legislation, European norms, European experience, European integration, international legal acts, bills, judicially legal reform.

Роль правосуддя в Україні є вкрай важливою як для суспільства в цілому, так і для подальшого розвитку та становлення судової системи в нашій державі. Адже відповідно до статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову владу. Усі ці три гілки влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України.

Докорінні зміни, що відбулися протягом останнього часу в українському суспільстві, не тільки викликали суттєві зміни в державній політиці, але й позитивно позначилися на євроінтеграційних процесах України. Значна складова процесу європейської інтеграції нашої держави стосується правової сфери, оскільки без відповідності правової системи України правовій системі ЄС ціль не може бути досягнута. Задоволення євроінтеграційних прагнень України передбачає й обов'язкову адаптацію нашої правової системи до Ради Європи та Європейського Союзу. Особлива увага зараз повинна

приділятися захисту прав людини в Україні з урахуванням західної концепції прав людини, що знаходить своє втілення у практиці Європейського Суду з прав людини на загальноєвропейському рівні.

Слід звертати увагу не тільки на рівень відповідності українського законодавства законодавству ЄС за формою та змістом (формальний критерій), але також і на органічну відповідність українського законодавчого масиву європейським нормам і стандартам, що знаходить свій прояв через правозастосовчу практику, розвиток сучасних методів тлумачення нормативно-правових актів, застосування принципів права ЄС в українських судах, зміцнення незалежної української судової системи, а також забезпечення ефективності застосування адаптованого законодавства.

Необхідно взяти все найкраще із скарбниці Європейського права. На що звертається увага у статті 6 Договору «Про Європейський Союз», де сказано, що основними принципами Союзу є спільні принципи всіх держав-членів: а саме, свобода,

демократія, шанування прав людини та основних свобод, верховенство права. Крім того, відповідно до частини 2 вищенаведеної статті Договору, ЄС «поважає права і свободи людини, що були гарантовані Європейською Конвенцією про захист прав людини та основних свобод», підписаною 4 листопада 1950 року в Римі, «і передбачені конституційними традиціями, спільними для всіх держав-членів як загальні принципи права Співтовариства». Слід звернути увагу і на ще один аспект європейської інтеграції, що посилює роль європейського права. Йдеться про сприйняття та реалізації у цьому процесі частини 2 статті 6 Договору про ЄС, а саме «західної» концепції прав людини в Україні. Це обов'язково призведе до більш активної ролі судової влади у процесі захисту прав людини, що у західній науці отримало назву «юридизація політики» або «правління суддів», а універсалізм у спільному із західними країнами розумінні юридичної природи прав людини та основних свобод – до «транснаціонального судового спілкування» або «судової глобалізації», як це має місце у сучасному світі [1].

Парламентська Асамблея Ради Європи 19 травня 2007 року прийняла резолюцію «Функціонування демократичних інститутів в Україні». В ній рекомендується Україні провести реформування судової системи на основі Концепції її вдосконалення, затвердженої Президентом України у травні 2006 року. На виконання цієї резолюції Верховною Радою України розробляються реальні кроки щодо вдосконалення судової влади [2].

Наша держава визнала юрисдикцію частини органів ООН, що здійснюють нагляд і контроль за станом дотримання прав людини у державах-членах цієї організації та проголосила себе правовою державою ще в 1996 році з прийняттям Конституції, до якої було включено нормативні положення Загальної декларації прав людини, пактів і актів ООН. Вони конкретизують і деталізують цей важливий міжнародний документ. Після ратифікації Верховною Радою Європейської конвенції про захист прав і свобод людини, Конвенції ООН та інших міжнародних ухвал і декретів ці важливі міжнародні правові акти стали невід'ємною частиною національного законодавства України. А вступивши в 1995 році до Ради Європи, Україна взяла зобов'язання визнавати принципи верховенства права та норму, за якою будь-яка особа, що перебуває під її юрисдикцією, може користуватися правами людини й основними свободами (ст. 3 Статуту Ради Європи) [3].

Ключовим фактором, який на сьогодні з суто практичної точки зору є найбільшою перепорою до євроінтеграції України в контексті реформування судоустрою, є надмірна завантаженість вітчизняних судів усіх рівнів, що, у свою чергу, інколи може призвести до винесення юридично неграмотних судових рішень. Як свідчить європейський досвід, дана проблема може бути усунена в унікальний за простотою законодавчий спосіб. Його зміст зводиться до того, що у структурі вищого судового

органу формується декілька однорідних судових палат, кожна з яких забезпечує лише окрему сторону судового розгляду тієї чи іншої справи незалежно від того, чи має дана справа за своєю фабулою поєднання цивільно-правового і кримінально-правового елемента. Вперше подібна реформа була впроваджена у Франції, де у складі вищого судового органу цієї країни – Касаційного суду було створено одразу три палати з цивільних справ. Функцією першої із них є проведення попереднього слухання і вирішення питання про можливість допуску справи до касаційного розгляду, друга – безпосередньо здійснює юридичну перевірку правильності рішення, прийнятого судом нижчого рівня, яке оскаржується в касаційному порядку, а третя – займається касаційним розглядом цивільних справ, ускладнених іноземним елементом, причому, під розглядом у даному разі розуміється система юридично значимих дій такого ж характеру, як і здійснюють перша і друга палати. Через незначну питому вагу справ, ускладнених іноземним елементом, недоцільно створювати ще одну палату для вирішення вказаної категорії справ [4].

Не менш важливим компонентом узгодження правового змісту національної судової системи із усталеними європейськими зразками є необхідність поступової відмови від прийняття Пленумом Верховного Суду України постанов щодо порядку застосування законодавства при розгляді тієї чи іншої судової справи. Наявність в Україні та інших пострадянських державах правозастосовчої практики, яка виражається у прийнятті даних постанов (крім того, теоретично можуть прийматися й інші відомчі акти – інструкції, роз'яснення, директиви, циркуляри тощо), які де-факто мають обов'язкову силу для судів, ставить під сумнів факт дотримання обов'язкової для правових систем держав ЄС доктрини поділу влади в умовах демократичного державно-правового режиму, а саме: чи може судовий орган у такий спосіб підмінювати або доповнювати орган законодавчої влади? [5]. На даний час з цього питання існує декілька протилежних наукових підходів. Не може визнаватися раціональною така судова система, в якій несправедливо обмежуються права зацікавлених осіб на оскарження судових рішень в умовах, коли першою інстанцією для розгляду окремих кримінальних справ виступає апеляційний суд (цей недолік усунуто в статті 26 законопроекту). Проявом незбалансованості судової системи, є існування різної кількості судових ланок і судових інстанцій для так званих загальних та спеціалізованих судів, коли одна особа, домагаючись справедливого рішення, може пройти чотири судові інстанції, а інша – лише, три. Саме тому у проекті Закону України «Про судоустрій України» пропонується створити чотири ланки системи судів загальної юрисдикції, в тому числі шляхом створення додаткових до вищих господарського й адміністративного судів, ще вищих кримінального і цивільного судів. Це покликано гармонізувати процедури розгляду справ у судах усіх юрисдикцій, усунути процесуальний дисбаланс судових ланок

і судових інстанцій. Для України як великої європейської держави такий варіант є цілком прийнятним, тим більше, що відповідні аналоги вже існують й в інших країнах. Саме французький підхід щодо подолання проблеми завантаженості українських судів (а отже, і правової дефектності деяких рішень, що ними приймаються) як завади повноцінної євроінтеграції України є найбільш ефективним і прийнятним, передусім, через незначний обсяг фінансових витрат, які були б спрямовані на реалізацію цієї сторони судової реформи. Як свідчить недавній досвід і створенням Вищого господарського та Вищого адміністративного судів України, внаслідок чого Верховний, апеляційні та місцеві суди були певною мірою розвантажені, однак, черговість просування судових справ у т. ч. і у вказаних новостворених судах залишає бажати кращого, незважаючи на те, що створення нових судів очевидно є більш накладним, ніж створення у вказаний вище спосіб нових судових палат.

Звичайно, за такого підходу юрисдикція Верховного Суду України має бути переглянута за рахунок віднесення до компетенції вищих судів розгляду справ у касаційному порядку. На думку голови Верховного Суду В. Онопенка, це знищить Верховний Суд як найвищий судовий орган. На нашу думку, навпаки, його авторитет зросте за рахунок вивільнення цієї інституції від розгляду численних касацій, які з успіхом зможуть розглядати вищі суди, підсилені колишніми судьями Верховного Суду України. Відомо, що в останні роки Верховний Суд був настільки перевантажений, що розгляд справ у ньому замість «розумних термінів» затягувався на роки. Це призвело до неможливості скористатися правом на касаційне оскарження.

Важливість Верховного Суду, як найвищого судового органу, підкреслюється тим, що до його юрисдикції віднесено справи, які розглядаються за виключних обставин, тобто найскладніші з точки зору застосування норм матеріального і процесуального права. В сучасній Німеччині, наприклад, взагалі не існує Верховного Суду. Його аналогією є Об'єднаний Великий Сенат судових установ, який розглядає спори у випадках неоднакового застосування законів судами різних юрисдикцій. До компетенції Верховного Суду України можна було б додатково віднести розгляд спорів між судами різних юрисдикцій з приводу компетенції (наприклад, між адміністративними та господарськими судами).

Важливим є те, що перше місце в діяльності Верховного Суду посяде аналіз судової практики і надання роз'яснень судам з приводу практики розгляду справ, що покликано сприяти забезпеченню однаковості застосування чинного законодавства.

Важко зрозуміти логіку тих, хто вважає, що начебто запропоновані зміни спрямовані мало не на розвал судової системи. Так у своєму висновку на законопроект «Про судоустрій України» В. Онопенко звертає увагу на те, що його реалізація означатиме розподіл «судової системи на окремі децентралізовані, конкуруючі одна з одною підсистеми» [6].

Для такого твердження немає жодних підстав. Можна нагадати, що судова система України єдина, проте не централізована, на відміну, скажімо, від органів виконавчої влади або прокуратури, а голова Верховного Суду не є начальником над судами нижчого рівня. Гарантії ж єдності судової системи, передбачені в частині 4 статті 17 чинного Закону України «Про судоустрій України» і в частково заміненому вигляді в частині 3 статті 18 законопроекту, аж ніяк не посягають на єдність судової системи в загальнодержавному вимірі. Вони не пов'язані з адміністративним керівництвом судами. Що ж стосується підсистем, то вони існують зараз, існуватимуть у разі прийняття законопроекту в запропонованій редакції, і на єдність судової системи це не впливатиме.

Сумніви викликає твердження народного депутата України III і V скликань В. Сіренка, що законопроект у цій частині є загрозою правопорядку і законності, спрямований на ліквідацію судів загальної юрисдикції і створення корпоративних судових органів, не пов'язаних жодними принципами з іншими судами та з іншими галузями законодавства. Таке твердження підкреслює відсутність чітких принципів у самого автора, який підтримує чужі погляди. Близьким до цього є висловлювання: «Європа нам не указ!».

Очевидно, потребує додаткових роз'яснень позиція авторів законопроекту стосовно структури місцевих судів, проти якої також висувуються заперечення, так як дільничних і окружних судів як судів першої інстанції (стаття 21 законопроекту). По суті, створюється дворівнева структура судів першої інстанції, яка давно існує у провідних європейських країнах: Англії, Німеччині, Франції, Італії та інших, причому юрисдикція цих судів поділяється між ними залежно від характеру і складності справ. Уже зараз частина адміністративних справ в Україні розглядається міськими і районними судами, а частина – окружними адміністративними судами. Ця система вдосконалюється і, очевидно, вдосконалюватиметься й надалі з урахуванням фактичного завантаження судів та інших чинників. Створення ж окружних кримінальних судів пов'язане з необхідністю забезпечити розгляд справ за участю присяжних, не обтяжуючи цим апеляційні суди.

На наш погляд, спочатку можуть виникнути труднощі з пошуком громадянами потрібного суду, але цей недолік компенсуватиметься підвищенням рівня спеціалізації судів, що сприятиме підвищенню професіоналізму суддів. Це підтверджується практикою багатьох країн Європи, де в судах поєднується внутрішня і зовнішня спеціалізація [6].

Однак, навіть за умови доктринального визнання домінуючим будь-якого із цих підходів, правова система України матиме потребу в прийнятті норм, які б усували чинну практику видання Верховним Судом постанов про особливості судового розгляду тієї чи іншої судової справи. Назаміну цьому (з метою уникнення різнорідності у тлумаченні законодавчих актів судьями під час їх професійної діяльності) слід адаптувати до змісту національного права існуючий у деяких країнах ЄС механізм

подолання складнощів, які виникають у процесі розгляду судових справ, котрий зводиться до того, що суддя суду нижчого рівня, зіткнувшись із певною проблемою у правозастосуванні, самостійно звертається за відповідним роз'ясненням до Верховного Суду. Особливість цього методу полягає в тому, що тільки за умови наявності саме такого звернення Верховний Суд надасть обов'язкове до застосування тлумачення закону, яке поширюватиметься на вирішення виключно тієї справи, щодо якої і надійшло дане звернення із підписом судді суду нижчої інстанції (досвід Польщі та Ірландії). Слід зазначити, що Верховні Суди країн ЄС остаточно не позбавлені права на розроблення інструкцій із правозастосування для всіх інших національних судів, однак, такі інструкції мають виключно рекомендаційний характер. На нашу думку, такий досвід, також варто взяти до відома під час проведення чергового етапу уніфікації українського законодавства про судоустрій до установлених європейських зразків.

Наступним важливим чинником, рецепція якого із правових систем деяких країн ЄС до українського законодавства істотно прискорила б європейську інтеграцію України в контексті реформування правосуддя, є залучення суддів, судів нижчої інстанції до тієї чи іншої форми роботи у вищестоящих судах. Така робота може виражатися, зокрема у формі підготовки ними проектів рішень, винесення вироків, ухвал вищестоящих судів, а також виконання консультативно-дослідницьких завдань, наприклад, у вигляді узагальнення судової практики та судової статистики шляхом підготовки відповідних аналітичних матеріалів. Поширення їх професійної придатності та компетентності є вагомим фактором, котрий на сьогодні потребує значного професійного посилення. Для української системи правосуддя було б також корисним збільшення кількості проведення різноманітних семінарів, тренінгів, тематичних зустрічей суддів, які проводилися б з метою закріплення обов'язковості однорідного правозастосування у судах кожної інстанції (тобто застосування «м'якого впливу» з метою узгодження правозастосовчих позицій на досудовій або позадосудовій стадії).

Під час подальшого реформування української системи правосуддя варто взяти до уваги також польський досвід функціонування судів щодо можливості збільшення кількості суддів касаційної інстанції, які розглядатимуть конкретну справу із трьох до семи осіб – за умови, якщо розгляд її супроводжується наявністю значних сумнівів щодо тлумачення тих чи інших норм чинного законодавства, яке стосується справи, що розглядається. Перевагою факту наявності такої процедури було б, по-перше, прийняття більш якісних за змістом (передусім за мотивувальною частиною) судових рішень і, по-друге, автоматичне збільшення у такий спосіб часу, що приділятиметься розгляду тих судових справ, які не характеризуються можливістю двозначного тлумачення законодавства під час їх розгляду.

Віддаючи належне всім запропонованим вище заходам реформування судової системи України з метою узгодження її із стандартами ЄС, найбільш болючим для України є питання, що стосується проблеми тривалої нездатності забезпечити повноцінну незалежність судової влади у такому форматі, як це існує у більшості держав Європи. На сьогодні в Україні ця проблема має дві складові. Першою із них є факти неправомірного втручання сторонніх осіб у професійну діяльність суддів з метою схилити їх у той чи інший спосіб до прийняття бажаного для цих осіб рішення, а другою – прийняття суддями завідомо неправомірних рішень, вироків, ухвал, тобто фактично продовження протизаконної діяльності, розпочатої сторонніми зацікавленими особами. Очевидно, що в разі відсутності державного регулювання цієї проблеми, повноцінна інтеграція України до національних європейських структур і в першу чергу вступ до ЄС, є неможливим [7].

Для цього потрібні передусім рішучі і водночас виважені законодавчі кроки. Першим і найважливішим з них є прийняття Закону України «Про судоустрій» і «Про статус суддів», які зараз перебувають на розгляді в парламенті. Варто відзначити, що ці законопроекти є якимось не надуманим відірваним від реалій витвором, а продуктом тривалої праці провідних науковців, народних депутатів України та інших авторитетних фахівців як України, так європейських країн і міжнародних інституцій. Не слід легковажно ставитись до цих законопроектів та не бачити у проекті жодного позитиву. Як слушно відзначають європейські аналітики, проти законопроектів, які уже схвалили структури Ради Європи, виступають представники однієї з найбільших політичних сил у парламенті та керівництво вищих органів судової влади в Україні, яким перебудова судової системи є невигідною з чисто особистих мотивів [6].

На відкритому засіданні Верховного Суду України 18 лютого 2005 року, був присутній американський посол Джон Гербс, який потім зазначав, що йому було приємно почути, як Верховний суддя В.Т. Маляренко, спікер Литвин та Прем'єр-міністр Ю.В. Тимошенко усі чітко та твердо сказали, що незалежні суди є основним пріоритетом для України. Ці сміливі висловлювання підтвердили їх спільне бачення України, як країни з встановленим верховенством закону, а не законом, скерованим на окремі інтереси чи захист потужних кланів.

Надзвичайно важливо, щоб суспільство, уряд, парламент та судова влада досягли взаєморозуміння стосовно того, що ж означає термін «незалежна судова система» та критично важливу роль, яку верховенство закону відіграє у сучасному демократичному та ринковому суспільстві. Адже без такого спільного бачення не буде відповідного розуміння щодо надання ресурсів, необхідних для встановлення незалежної судової системи та суспільства, побудованого на верховенстві закону. Тому в державі багато необхідно зробити для того, щоб:

- вирішити питання суперечливого законодавства;
  - донести до учасників юридичної системи їх нові обов'язки;
  - завершити укладання процедурних кодексів;
  - прийняти та втілити нові спеціалізовані закони;
- а також
- фінансувати установи, виплачувати зарплати суддям;
  - удосконалювати механізм оплати за навчання для суддів тощо.

Це необхідно зробити для гарантування, адже всі українці мають рівний доступ до правосуддя, сам процес є прозорим, та всі рівні перед законом.

Судова система також відіграє ключову роль у розвитку економіки. Якщо українські та закордонні бізнесмени не будуть впевнені у справедливості судової системи, вони не інвестуватимуть кошти, необхідні для розвитку та економічного зростання. Це стає очевидним сьогодні, коли суди виявляються залученими до запропонованої реприватизації.

Посол Джон Гербет зазначав, від імені уряду США, міжнародна спільнота готова допомогти Україні у цьому складному, проте вкрай необхідному процесі реформування правової системи. Першим кроком, є те, що українці повинні досягнути згоди стосовно моделі незалежної судової системи, яку вони бажають отримати. Більше того, вони повинні зрозуміти, що всі реформи як політичні, так і економічні – можуть бути успішними лише якщо верховенство права стане домінуючим принципом в Україні [8].

Тому виходячи із принципів загальної і спеціальної превенції найбільш дієвою формою боротьби із вказаними вище явищами є посилення відповідальності за скоєння таких дій. Відтак невідкладного перегляду потребують санкції статей 375 та 376 Кримінального кодексу України в частині не лише збільшення термінів ув'язнення за скоєння названих дій з теперішнього максимального строку вісім років хоча б до дванадцяти, але і можливості застосування до засуджених за статтею 375 Кримінального кодексу суддів додаткового покарання у вигляді заборони займати відповідні посади або займатися відповідною діяльністю [9]. Враховуючи те, що в разі втручання у діяльність суду деяких категорій службових осіб застосовуються санкції Закону України «Про боротьбу із корупцією» [10], які вже давно морально застаріли через мізерні розміри штрафів, котрі в ньому передбачаються, нагально необхідним є збільшення мінімальної межі цих розмірів хоча б до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян виходячи із тих же принципів загальної і спеціальної превенції. Закономірним продовженням впровадження таких змін у санкціях Кримінального кодексу та Закону України «Про боротьбу із корупцією» було б внесення доповнень до законів «Про судоустрій України» [11] та «Про статус суддів» [12]. У змісті першого із них в такому випадку закріплювався б демократичний європейський стандарт щодо оприлюднення всіх судових рішень у ЗМІ (в т. ч. на Інтернет – сайтах

судів) за винятком тих рішень або їх частин, зміст яких пов'язаний із державною таємницею або особистим життям певних осіб. У свою чергу, Закон України «Про статус суддів» варто доповнити нормою, котра зобов'язувала б фіскальні і контролюючі органи здійснювати моніторинг майнового стану суддів з метою щорічного оприлюднення у ЗМІ довідкової інформації про розмір не тільки особистих доходів, а й особистих витрат кожного судді та членів його сім'ї. Впровадження подібної практики публічного сповіщення цих двох видів відомостей означало б остаточне досягнення справжньої прозорості у функціонуванні кожної ланки вітчизняної системи судоустрою, що фактично і є першочерговою передумовою європейської інтеграції України у досліджуваному контексті.

Перешкоди суто процедурного характеру, існування котрих означає відсутність практики поширення європейських стандартів на норми вітчизняного процесуального права, найбільш яскраво проявляється у самому факті існування дискримінаційної процесуальної норми, передбаченої ст. 347 Кримінально-процесуального кодексу [13], в силу якої оскарженню в апеляційному порядку підлягають тільки ті вироки, які не набрали законної сили. На недоцільність такого нормативного формування вказує також те, що апеляційна інстанція на підставі повторного дослідження встановлює фактичні обставини справи [14], а в умовах, коли вирок суду нижчої інстанції вже набув законної сили, може виникнути ситуація, коли зміниться фактичний правовий зміст даних обставин (наприклад, поява нововиявлених обставин, котрі знівелюють правову оцінку тих доказів, на підставі яких вносився відповідний вирок). Отже, як з точки зору європейського процесуального права, так і з точки зору науки вітчизняного кримінального права описана вище норма потребує невідкладного оновлення в частині надання законної сили. Ще більшою мірою (через значно інтенсивнішу частоту правозастосувань порівняно із описаною вище нормою КПК) потребує реформування, і Кодекс України про адміністративні порушення [15], який взагалі не допускає можливості оскаржити факт накладання стягнення за вчинення будь-якого адміністративного правопорушення (проступку). Таким чином, на нашу думку, предметом названого реформування повинно бути прийняття нової статті або частини статті Кодексу України про адміністративні порушення, яка б уможливила оскарження накладених адміністративних стягнень.

На жаль, у змісті зареєстрованих у Верховній Раді України проектів законів «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України» [16] та «Про внесення змін до Закону України «Про статус суддів» [17] не зафіксовано наміру законодавчого закріплення жодної із описаних у цій статті пропозицій щодо реформування вітчизняної системи судоустрою, які є обов'язковими передумовами досягнення його уніфікованості з європейськими моделями законодавчої побудови як самого судочинства, так й інших факторів, які з ним тісно

взаємопов'язані (наприклад, моніторинг майнового стану суддів). Підводячи висновок, потребує коригування зміст описаних процесуальних норм, які в силу своєї невідповідності є перешкодами у реформуванні процесуального законодавства України, що також заважає повноцінній європейській інтеграції. Відтак, залишається сподіватися, що всі описані у даному дослідженні пропозиції оновлення деяких елементів вітчизняної судової системи стануть матеріалами для попереднього законодавчого опрацювання Комітетами з питань правосуддя та з питань європейської інтеграції Верховної Ради України шостого скликання з метою їх фіксації у

нових редакціях законів України «Про судоустрій України» та «Про статус суддів» (проекти яких зареєстровані у ВРУ ще у грудні 2006 р.) та розглядаються зараз у другому читанні, а також у змісті окремих норм Кримінально-процесуального кодексу та Кодексу України про адміністративні порушення шляхом внесення до них змін і доповнень описаного вище змісту. У випадку законодавчого закріплення досліджених пропозицій буде здійснено переважну частину юридично значимих заходів, котрі забезпечують європейську інтеграцію України в контексті реформування її судової системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейський Союз. Консолідовані договори [Електронний ресурс]. – Київ: Port-Royal, 1999. – С. 18. – Режим доступу: <http://www.comparativelaw.org.ua>.
2. Притика Д. Сучасний стан та шляхи реформування системи правосуддя в Україні / Д. Притика // Право України. – 2008. – № 8. – С. 4-8.
3. Рада Європи; Статут, Міжнародний документ від 05.05.1949 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Судебные системы европейских стран. Справочник / Перевод с франц. Д.И. Васильева и с англ. О.Ю. Кобякова. – М., 2002. – С. 53-54.
5. Ківалов С. Потрібна здорова Феміда / Сергій Ківалов // Голос України. – 2009. – № 59(4559). – С. 4-5.
6. Осетинський А. Сучасні аспекти інституційного забезпечення касаційного перегляду судових рішень та єдності правозастосування у національних судових системах країн ЄС/ А. Осетинський // Право України. – 2007. – № 5. – С. 8.
7. Європейський Союз та Україна: стратегія відносин в контексті розширення. – К., 2003. – С. 20.
8. Правова реформа в Україні Посол Джон Гербст Промова на громадських слуханнях «Європейська інтеграція України: стратегія правових реформ» 28 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Київ. – Україна. – Режим доступу: <http://kiev.usembassy.gov>.
9. Кримінальний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про боротьбу з корупцією» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Закон України «Про судоустрій України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Закон України «Про статус суддів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Омелянко Г. Поняття, суть і форми перегляду вироків, постанов, ухвал суду в кримінальних справах / Г. Омелянко // Права України. – 2003. – № 10. – С. 92.
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо автоматизованого розподілу справ між суддями на випадковій основі)» від 14.05.09 ресст. № 4476 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо звільнення суддів, обраних безстроково) від 28.06.08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Рецензенти: Коваль Г.І., к.політ.н., доцент;
Смелянов В.М., к.т.н., доцент, держ. службовець I рангу.

© Татаренко В.Б., 2010

Стаття надійшла до редколегії 14.10.2009 р.